

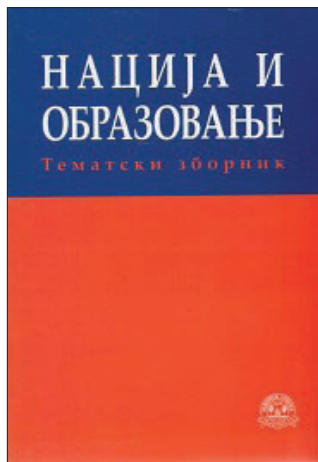
Никола Р. Павловић¹
Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет
Нови Сад (Србија)

371(497.11)(049.32)
Приказ
Примљен 16/01/2022
Прихваћен 19/03/2023
doi: [10.5937/socpreg57-42253](https://doi.org/10.5937/socpreg57-42253)

НАЦИОНАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ – ИЗАЗОВИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ

Шљукић, С., & Владушић С. (уред.): *Нација и образовање, тематски зборник*. Нови Сад: Матица српска, 2021, 377 стр.

У зборнику радова *Нација и образовање*, који су уредили Срђан Шљукић и Слободан Владушић, коришћен је мултидисциплинарни приступ у анализи истоимених феномена, односно њихове позиције и односа у савременом глобализованом

свету. Зборник, објављен 2021. године, систематизован је на 377 страна, док целину чине радови 15 аутора. У покушају да се на што бољи начин прикаже комплексност основног проблема, њему се у књизи приступа из различитих углова, користећи се теоријом, компаративном анализом и емпиријом. Прилазећи на критички начин процесу глобализације, а имајући у виду њене негативне последице, без компензације позитивним делом (Bauman, 2010), аутори указују на велике изазове пред којима се нашло национално образовање. Увиди који су дати у зборнику сагледавају проблематику из перспективе социологије, филозофије, историје, књижевности, политикологије, демографије и педагогије.

Зборник почиње предговором двојице уредника, Срђана Шљукића и Слободана Владушића, редовних професора Филозофског факултета у Новом Саду. Аутори уочавају да је у савременом дискурсу изузетно доминантна позиција у којој се категорија нације одбацује као нерелевантна и анахрона, док се истовремено врши покушај одвајања образовања из националних оквира. Ипак, с друге стране, спроводи се својеврсни национални инжењеринг успостављања пожељних постмодерних креација, којима се признаје и уважава националност и креира историја из отетих сегмената веродостојних нација.

¹ nikolapavlovic@mail.ru.

Овакви двоструки аршини показатељ су глобалистичког насиља над самосвојним ентитетом нације и неопходним национално утемељеним образовањем. Управо су наведене тенденције један од суштинских разлога да се из најстарије српске научне институције, Матице српске, на утемељен и мултидисциплинаран начин одговори на овакве тежње. С друге стране, аутори не претендују на затварање бројних питања у вези са односом нације и образовања, већ је њихово обраћање заправо позив широј научној и општедруштвеној заједници да зборник *Нација и образовање* буде почетак плодносног расправе о суштинским изазовима у савременом свету.

Хипотезе које су изнете у радовима дотичу се грађанског образовања као средства за маргинализацију националног образовања, односно процеса универзализације западноевропског модела као јединог могућег правца развоја, како је то истакао Зоран Аврамовић у раду под називом „Неки проблеми националног образовања у Србији“. Такође, Слободан Антонић у свом есеју „Компрадорска елита преузима српско образовање“ указује на процес комерцијализације образовања, конкретно уплива приватног сектора, где је јавни интерес потиснут у корист парцијалног. Свакако је важно поменути и емпиријски допринос теми, односно истраживање под називом „Образовна структура становништва као демографски фактор развоја друштва“, којим Даниела Арсеновић указује на висок степен формалне писмености, али отвара питање о функционалној (не)писмености становништва. У зборнику се проблематизује и Стратегија развоја образовања у Србији до 2030. године, где Славко Гордић, у свом раду „Идентитетске основе – темељ или темељни превид нашег образовања“, уочава њене уграђене и бројне „кварове“ који подривају идентитетску самосвест и стваралачку виталност земље. Важан сегмент у савременом свету јесте и сајбер-простор, који се у анализи Љубише Деспотовића, под називом „Мрежно друштво, национални идентитет и образовање“, обрађује кроз појам мрежног друштва, а чија дефиниција гласи да је оно идеална мешавина креираног хаоса или креативног хаоса и скривене хијерархије. С друге стране, допринос истој теми даје и Немања Рајак, у свом раду „Образовање у доба интернет генерације“, где пише о односу интернета и образовања, односно указује на негативне последице коришћења интернета које могу да доведу до опадања интелигенције, дигиталне деменције и свеопштег погоршања способности ученика.

Национални простор у образовању такође је једна од тема у зборнику, коју проблематизује Миломир Степић, уочавајући потискивање појма националног простора и његово даље минималистичко, фрагментарно, аморфно, непотпуно тумачење у свом раду под називом „Образовно занемаривање националног простора“. У зборнику се обрађује и идеологија цендеризма, где Миша Ђурковић у есеју „Цендер мејнстриминг или антиобразовање у Србији“ указује на злоупотребу полова са циљем генерисања сукоба зарад разарања традиционалних облика друштвеног организовања, као и на индоктринацију деце кроз уџбенике из биологије.

У анализу је узета и савремена породица, која је у данашње време убрзаног мењања друштвених околности, веома честих и често радикалних промена, пред огромним искушењима и изазовима да на адекватан начин одговори на те изазове. У том контексту Слађана Зуковић, у раду „Породица као национални и образовни ресурс“, скреће пажњу на проблем породичног насиља, али у контексту недовољно

расветљеног насиља над мушкарцима. Тема нације и образовања осликана је и кроз онтолошки приступ Часлава Копривице у раду „Образовање народа као постајање ка суштини“, а кроз термин коинтенционалности који представља „заједничку усмјереност ка нечему, неком реалном или имагинарном коинтенционалном објекту, на одређени, препознатљив начин“ (Koprivica, 146), као и аутоесенцијализације као саме сржи образовања, односно процеса раздвајања потребног и непотребног, припадајућег и неприпадајућег, нама самима, односно нашој суштини. Додатно, у зборнику се и проблематизује однос нације и образовања, кроз неопходност да се одбаци идеологизација националне идеје, а да се у духу развоја националног образовања негује самопоуздање, о овоме пише Саша Марковић у свом чланку под називом „Национална идеја Срба – између самоуверености и самопоуздања“. Кроз студију случаја под насловом „Нација и реформа образовања. Кратка студија два случаја: Шуварова и Болоњска реформа“, Иван Негришорац анализира како су биле замишљене и како су функционисале две педагошке реформе у покушају идеологизације образовања. У зборнику се на више места указује и на то да је савремено образовање, помоћу Болоњске реформе и крупног капитала, сведено на обуку, чиме се уништава супстанца озбиљне универзитетске наставе. Зборник садржи и компаративну анализу грађанског, односно цивилног образовањем у неким земљама у свету, конкретно у Енглеској, Француској, САД и Кини, аутора Срђана Шљукића под насловом „Улога образовања у обликовању и одржавању националне кохезије“. Свакако, важно је поменути и сведочанство професора Гимназије у Чачку Владимира Димитријевића, дато у прилогу под насловом „Преврати у образовању: извештаји са прве линије фронта“.

Зборник у својој целини представља незаобилазно полазиште за даља истраживања повезаности нације и образовања у савременом свету, који обликују снажне технолошке, друштвене и изнад свега вредносне промене. Као резултат темељног промишљања, проучавања, али и синтетизовања различитих сазнања и методологија, ова публикација скреће пажњу на значај националног образовања, приближавајући ову тему широј јавности. Овакав приступ највероватније ће стимулисати многе стручњаке из других области да се укључе у рад на расветљавању овог, за национални интерес суштински важног питања.

Nikola R. Pavlović¹
University of Novi Sad, Faculty of Philosophy
Novi Sad (Serbia)

NATIONAL EDUCATION - CHALLENGES IN THE MODERN WORLD

Šljukić, S., & Vladušić, S. (eds.) *Nation and education, thematic collection*. Novi Sad: Matica srpska, 2021, 377 pp.

(Translation *In Extenso*)

The collection of works “Nation and education” edited by Srđan Šljukić and Slobodan Vladušić, represents a multidisciplinary approach in the analysis of the eponymous phenomena, i.e., their position and relationship in the modern globalized world. The collection, published in 2021, is systematized on 377 pages, while the whole is made up of the works of fifteen authors. In an attempt to present the complexity of the basic problem in the best possible way, the book is approached from different angles by using theory, comparative analysis and empiricism. Approaching the process of globalization in a critical way, and bearing in mind its negative consequences, without compensation with a positive part (Bauman, 2010), the authors point to the great challenges faced by national education. The insights given in the collection examine the issue from the perspective of sociology, philosophy, history, literature, political science, demography and pedagogy.

The collection begins with a foreword by the two editors, Srđan Šljukić and Slobodan Vladušić, Full Professors at the Faculty of Philosophy in Novi Sad. The authors observe that in the contemporary discourse, the position in which the category of nation is rejected as irrelevant and anachronistic is extremely dominant, while at the same time an attempt is made to separate education from the national framework. However, on the other hand, a kind of national engineering is being implemented to establish desirable postmodern creations, which recognize and respect nationality and create history from stolen segments of credible nations. Such double standards are an indicator of a globalist violence against the self-contained entities of the nation and the necessary nationallybased education. The aforementioned tendencies are one of the main reasons for the oldest Serbian scientific institution - Matica srpska - to respond to such aspirations in a well-founded and multidisciplinary way. On the other hand, the authors do not pretend to close numerous issues surrounding the relationship between the nation and education, but their address

¹ nikolapavlovic@mail.ru.

is actually a call to the wider scientific and general social community that the collection “Nation and Education” be the beginning of a fruitful discussion about essential challenges in the modern world.

The hypotheses presented in the papers concern civic education as a means of marginalizing national education, i.e., the process of universalization of the Western European model as the only possible direction of development, as pointed out by Zoran Avramović in the paper entitled “Some problems of national education in Serbia”. Also, in his essay “The comprador elite takes over Serbian education”, Slobodan Antonić points to the process of commercialization of education, specifically the influence of the private sector, where the public interest is suppressed in favour of a partial one. It is certainly important to mention the empirical contribution to the topic, i.e., the research entitled “Educational structure of the population as a demographic factor in the development of society”, with which Daniela Arsenović points to a high level of formal literacy, but raises the question of the functional (il)literacy of the population. In the collection, the Education Development Strategy in Serbia until 2030 is also problematized. Namely, in his paper “Identity foundations - the foundation or fundamental oversight of our education”, Slavko Gordić observes its built-in and numerous “defects” that undermine the identity self-awareness and creative vitality of the country. An important segment in the modern world is cyberspace, which in Ljubiša Despotović’s analysis entitled “Network society, national identity and education” is treated through the concept of network society, whose definition is that it is an ideal mixture of created chaos, or creative chaos and hidden hierarchies. On the other hand, Nemanja Rajak also contributes to the same topic, in his paper “Education in the age of the Internet generation”, where he writes about the relationship between the Internet and education, i.e., points to the negative consequences of the Internet that can lead to a decline in intelligence, digital dementia and general deterioration of students’ abilities.

The national space in education is also one of the topics in the collection, problematized by Milomir Stepić who notes the suppression of the concept of national space and its further minimalist, fragmentary, amorphous, incomplete interpretation in the paper entitled “Educational Neglect of National Space”. The collection also deals with the ideology of genderism, where in the essay “Gender mainstreaming or anti-education in Serbia” Miša Đurković points to the abuse of gender in order to generate conflict for the sake of destroying traditional forms of social organization, as well as the indoctrination of children through biology textbooks.

The analysis also includes the modern family, which in the present era of rather fast-changing social circumstances, very frequent and often radical changes, is faced with huge trials and challenges to adequately respond to all these challenges. In this context, in her paper “Family as a national and educational resource”, Slađana Zuković draws attention to the problem of domestic violence, but in the context of insufficiently explained violence against men. The theme of the nation and education is depicted through the ontological approach of Časlav Koprivica in the paper “Education of the people as becoming towards the essence”, and through the term co-intentionality which represents “a common orientation towards something, some real or imaginary co-intentional object, in a certain, recognizable way” (Koprivica, 146), as well as auto-essentialization as the very core of education, that is, the process of separating what is necessary and unnecessary, belonging and not belonging,

to ourselves, that is, to our essence. In addition, the collection also problematizes the relationship between the nation and education, through the necessity to reject the ideologization of the national idea, and to nurture self-confidence in the spirit of the development of national education, Saša Marković writes about this in her article entitled “The national idea of the Serbs - between self-confidence and self-assurance”. Through the case study entitled “Nation and education reform. A short study of two cases: Šuvar’s and Bologna reforms”, Ivan Negrišorac analyzes how the two pedagogical reforms were conceived and functioned in their attempt to ideologize education. In several places in the collection, it is pointed out that modern education, with the help of the Bologna reform and big capital, has been reduced to training, which destroys the substance of serious university teaching. The collection also contains a comparative analysis of civic education in some countries in the world, specifically in England, France, the USA and China, under the title “The role of education in shaping and maintaining national cohesion”, written by Srđan Šljukić. Of course, it is also important to mention the testimony of Vladimir Dimitrijević, Professor of the Grammar School in Čačak, given in the appendix under the title “Upheaval in education: reports from the front line”.

The collection as a whole represents an indispensable starting point for further research into the connection between the nation and education in the modern world, which shape strong technological, social and, above all, value changes. As a result of thorough reflection, study, and synthesis of various knowledge and methodologies, this publication draws attention to the importance of national education, bringing this topic closer to the general public. This approach will most likely stimulate many experts from other fields to get involved in the work on this fundamentally important issue for the national interest.

REFERENCES / ЛИТЕРАТУРА

- Bauman, Z. (2010). *Fluid fear*. Novi Sad: Mediterran Publishing. [In Serbian]
Šljukić, S., & Vladušić, S. (eds.) *Nation and education*, thematic collection. Novi Sad: Matica srpska, 2021. [In Serbian]